

Obsah

Seznam zkratk	XIII
Seznam obrázků	XIX
Seznam tabulek	XXI
Úvodní slovo	XXIII
OBEČNÁ ČÁST	1
1 Vývoj a pojetí sociální pediatrie v České republice (<i>Lubomír Kukla</i>)	3
Literatura	7
2 Od biomedicínského k psychosociálnímu chápání nemoci a zdraví (<i>František Schneiberg, Lubomír Kukla</i>)	9
Literatura	10
3 Zdraví dětí a dospívajících – faktory ovlivňující zdraví (<i>Lubomír Kukla, Miloš Velemínský sen., Miloš Velemínský jun.</i>)	11
3.1 Genetické aspekty	11
3.1.1 Dělení genetických poruch	11
3.1.2 Vrozené vývojové vady	18
3.1.3 Péče o těhotnou ženu a rodičku včetně prenatální diagnostiky	24
3.1.4 Faktory ohrožující život plodu	28
3.2 Prostředí života dětí a dospívajících	32
3.2.1 Životní prostředí	32
3.2.2 Společenské prostředí: rodina a škola	37
3.3 Systém zdravotní péče	57
3.3.1 Kvalita zdravotní péče	59
3.3.2 Dostupnost zdravotní péče	59
3.4 Životní styl	59
3.4.1 Výživa	60
3.4.2 Pohybové aktivity	68
3.4.3 Denní režim	72
3.4.4 Spánek	74
3.4.5 Hygiena tělesná i duševní	77
3.4.6 Úskalí životního stylu	80
3.5 Další faktory ovlivňující zdraví	81
3.5.1 Sociální odlišnosti a nerovnosti ve zdraví	81
3.5.2 Sociální znevýhodnění a kulturní odlišnosti	84
3.5.3 Nezaměstnanost	85
3.5.4 Chudoba	89
3.5.5 Konzumní společnost a mediální konzum	91
Literatura	92

4	Prevence a včasná detekce nemocí (<i>Miloš Velemínský sen., Lubomír Kukla</i>)	99
4.1	Definice prevence	99
4.2	Primární prevence	99
4.3	Sekundární prevence	102
4.4	Terciární prevence	103
4.5	Podpora zdraví	104
4.6	Zdravotní výchova a zdravotní gramotnost a jejich role v péči o zdraví	106
	Literatura	109
5	Základy demografie v sociální pediatrii (<i>Lubomír Kukla</i>)	111
5.1	Vývoj a stav populace	112
5.2	Procesy demografické reprodukce	115
5.2.1	Porodnost a plodnost	116
5.2.2	Potratovost a úmrtnost	116
5.2.3	Sňatečnost a rozvodovost	117
5.3	Současné demografické trendy ve vztahu k dětské a dorostové populaci	120
	Literatura	122
6	Sociálně-pediatriká epidemiologie (<i>Lubomír Kukla</i>)	123
6.1	Statistiky mortality	123
6.2	Statistiky morbidity	126
6.3	Analýzy zdravotního stavu (survey)	128
6.4	Data pro činnost a rozhodování	128
	Literatura	130
7	Potřeby, práva a povinnosti dětí (<i>Lubomír Kukla</i>)	131
7.1	Potřeby dítěte	131
7.2	Práva dítěte	133
7.2.1	Století práv dítěte	133
7.2.2	Základní právní normy ve vztahu k dítěti	134
7.2.3	Zákon o sociálně-právní ochraně dětí	138
7.2.4	Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.	139
7.3	Povinnosti dětí	140
	Literatura	141
	SPECIÁLNÍ ČÁST	143
8	Zdravotní charakteristika populace dětského věku (<i>Miloš Velemínský sen., Lubomír Kukla</i>)	145
8.1	Rozdělení dětského věku a stručná charakteristika jednotlivých období	145
8.2	Vývoj dítěte	147
8.2.1	Somatický vývoj	147
8.2.2	Psychomotorický vývoj	149
8.2.3	Smyslový vývoj dítěte	152
8.2.4	Sociální vývoj dítěte – vývoj komunikace s prostředím	153
8.3	Nejčastější onemocnění dětského a dorostového věku	154
8.4	Vzácná onemocnění dětského věku	159
8.5	Sexuální deviace a poruchy pohlavní identity u dětí a dospívajících	167

8.5.1	Sexuální deviace a jejich vývoj	167
8.5.2	Poruchy pohlavní identity u dětí a dospívajících	168
Literatura	172
9	Rizikové skupiny v populaci z hlediska zdravotního stavu a péče o zdraví (<i>Lubomír Kukla</i>)	175
Literatura	176
10	Děti vyžadující speciální péči (<i>Lubomír Kukla, Miloš Velemínský sen., František Schneiberg, Miloš Velemínský jun., Petr Struk, Nora Struková</i>)	177
10.1	Ohrožené dítě	177
10.2	Rizikové dítě	178
10.3	Dítě se zdravotním postižením a péče o ně	178
10.4	Sociálně maladaptované dítě	181
10.5	Nemocné dítě	182
10.5.1	Akutně nemocné dítě	182
10.5.2	Chronicky nemocné dítě	182
10.5.3	Péče o rodinu a děti závažně nemocné a umírající	190
10.6	Nezaopatřené dítě	193
10.7	Sociální aspekty v činnosti praktického lékaře pro děti a dorost	199
10.7.1	Obecná charakteristika primární péče o děti a dorost	199
10.7.2	Hlavní partneři lékaře v primární péči	201
10.7.3	Zvláštnosti péče o dítě	203
10.7.4	Druhy péče o děti	203
10.7.5	Aktuální problematika	204
10.7.6	Perspektivy primární péče o děti a dorost	205
Literatura	206
11	Děti a mladiství s psychickými poruchami a vývojovými nápadnostmi: vybrané závažné problémy (<i>Lubomír Kukla, Miloš Velemínský sen.</i>)	207
11.1	Poruchy příjmu potravy v dětství a adolescenci a jejich terapie	207
11.1.1	Poruchy krmení v raném dětství	207
11.1.2	Poruchy příjmu potravy v dětství a adolescenci (mentální anorexie a bulimie)	209
11.2	Pervazivní vývojové poruchy, autismus	214
11.3	ADHD syndrom	220
11.4	Tikové poruchy	224
11.5	Poruchy vyprazdňování: enuréza a enkopréza	225
11.6	Sebepoškozování a sebevražedné chování v dětství a adolescenci	232
Literatura	239
12	System péče o děti vyrůstající mimo vlastní rodinu (<i>Lubomír Kukla, František Schneiberg</i>)	241
12.1	Náhradní rodinná péče	242
12.1.1	Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče	244
12.1.2	Pěstounská péče	245
12.1.3	Adopce neboli osvojení dítěte	247
12.1.4	Pěstounská péče na přechodnou dobu (PPP)	250
12.1.5	Mezinárodní adopce	251

12.2	Poručenství a opatrovnictví	252
12.3	Přehled statistických údajů sociálně-právní ochrany dětí ve vztahu k NRP	253
12.4	Institucionální (ústavní) péče o dítě	255
12.4.1	Charakteristika systému ústavní péče o dítě v ČR	255
12.4.2	Zařízení v gesci MZ ČR	256
12.4.3	Zařízení v gesci MŠMT ČR	258
12.4.4	Zařízení v gesci MPSV ČR	262
12.4.5	ZDVOP – zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	262
12.5	Přehled statistických údajů sociálně-právní ochrany dětí ve vztahu k ústavní péči za rok 2014	263
12.6	Současný stav	264
	Literatura	265
13	Úrazy dětí a dospívajících (<i>Lubomír Kukla, Miloš Velemínský sen., Dominika Průchová</i>)	267
13.1	Úrazy jako celospolečenský problém	267
13.2	Úrazy dětí a mládeže	268
13.3	Typy poranění	269
13.4	Místo úrazu	270
13.5	Rizikové faktory a aktivity	272
13.6	Věkové zvláštnosti	273
13.7	Péče o dítě po úrazu – role zdravotně-sociálního pracovníka	274
	Literatura	276
14	Romská problematika (<i>Lubomír Kukla</i>)	281
14.1	Původ Romů	281
14.2	Příchod Romů do ČR	281
14.3	Charakteristiky a specifika romské populace	283
14.4	Zásadní problémy života romské populace	284
14.5	Romská rodina	289
14.6	Zdravotní problematika u Romů	291
	Literatura	294
15	Cizinci a národnostní menšiny (<i>Lubomír Kukla</i>)	297
15.1	Cizinci	297
15.1.1	Specifika cizinecké problematiky	298
15.1.2	Přístup cizinců ke zdravotní péči – čerpání zdravotní péče	301
15.2	Národnostní menšiny	308
15.2.1	Specifika národnostních menšin	309
	Literatura	312
16	Migrace a azylová problematika (<i>Lubomír Kukla</i>)	313
16.1	Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb a pobyt	313
16.2	Migrační mobilita – tři základní síly	315
16.3	Definice uprchlíka a právo na azyl	315
16.4	Zákon o azylu, azylová procedura	316
16.5	Azylant	317

16.6	Dítě jako uprchlík	318
16.7	Psychosociální aspekty uprchlictví	319
16.8	Osoby žijící nelegálně na území ČR	320
	Literatura	323
17	Poruchy životního stylu – závislosti a možnosti prevence (<i>Lubomír Kukla</i>)	325
17.1	Rizikové chování	325
17.2	Kouření	328
17.3	Konzumace alkoholu	332
17.4	Užívání nelegálních drog	336
17.5	Sexuální chování	343
17.6	Patologické hráčství – gambling	347
17.7	Závislost na internetu	349
17.8	Rizikové a ochranné faktory úskalí životního stylu – problémového chování	357
	Literatura	359
18	Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě (<i>Lubomír Kukla, František Schneiberg</i>)	363
18.1	Co je to syndrom CAN?	363
18.2	Historie násilí páchaného vůči dítěti	364
18.3	Charakteristika týrání	365
18.4	Rizikové faktory ve vztahu k syndromu CAN	365
18.4.1	Rizikové faktory ve vztahu k týrání a zanedbávání	365
18.4.2	Rizikové faktory ve vztahu k sexuálnímu zneužívání	366
18.5	Jednotlivé formy syndromu CAN	367
18.5.1	Zanedbávání	367
18.5.2	Týrání	368
18.5.3	Sexuální zneužívání	370
18.6	Zvláštní (neobvyklé) formy syndromu CAN	377
18.7	Nové formy syndromu CAN ve vztahu k informačním technologiím	378
18.8	Komplexní (vývojové) trauma	379
18.9	Diagnostika syndromu CAN	379
18.10	Terapie syndromu CAN	380
18.11	Prevence syndromu CAN	381
	Literatura	384
19	Současné sociálně-pediatrické aktuality (<i>František Schneiberg, Lubomír Kukla</i>)	385
19.1	Babyboxy	385
19.2	Utajený porod	387
19.3	„Diskrétní“ porod	388
19.4	Fiktivní otcovství	388
19.5	Náhradní mateřství (pronájem dělohy)	389
19.6	Generace dětí z ledu	394
19.7	Zkrášlující operace u dětí	396
	Literatura	398
20	Mezinárodní spolupráce v péči o děti (<i>Lubomír Kukla</i>)	399
20.1	Světová zdravotnická organizace – World Health Organization (WHO)	399

20.1.1	Úloha WHO k ovlivnění zdraví populace v jednotlivých členských státech	399
20.1.2	Nástroje WHO k prosazení přijatých strategií a doporučení	405
20.1.3	Vybrané významné projekty WHO s participací ČR	405
20.2	Nevládní organizace v péči o dítě: Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF)	412
20.3	Sociální pediatrie dle mezinárodního pojetí	416
20.4	Mezinárodní organizace ve veřejném zdravotnictví a sociální pediatrii	417
20.4.1	ISSOP (ESSOP)	417
20.4.2	ISPCAN	418
20.4.3	ASPHER	418
20.4.4	Nordic School of Public Health	419
	Literatura	420
	Závěrem	421
	Rejstřík	423
	Souhrn	431
	Summary	432